

บทที่ ๔

สถาบันทางสังคม

สังคมเกิดจากการร่วมกันของกลุ่มคนและกลุ่มสังคมที่หลากหลาย ทุกกลุ่มล้วนมีวัตถุประสงค์ในการรวมตัวกันเป็นการเฉพาะสำหรับกลุ่มตัวเอง เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มแล้ว การจัดระเบียบแบบแผน การกำหนดกฎเกณฑ์ การรวมตัวกันเป็นกลุ่มคณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสมาชิกของกลุ่มและคงความเสถียรภาพของสังคม ย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งเพื่อเป็นการเอื้อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง โดยการจัดระเบียบแบบแผน ข้อกำหนดกฎเกณฑ์ กลุ่มคนที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ เรียกว่า “**สถาบันทางสังคม**”

ความหมาย

สถาบันทางสังคม (Social Institution) หมายถึง องค์กรหรือกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนของสังคมที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดระเบียบความประพฤติหรือติดต่อกันของสมาชิกในสังคม ซึ่งบุคคลในสังคมจัดตั้งให้มีขึ้น เพราะเห็นประโยชน์ว่าเป็นการตอบสนองความจำเป็นในด้านต่าง ๆ ของสังคมและวิถีชีวิตของสมาชิกในสังคม โดยสถาบันสังคมที่กล่าวถึงนี้ปรากฏได้ทั้งที่เป็นแบบรูปธรรม หมายถึง องค์กร เช่น กระทรวง ทบวง กรม บริษัท เป็นต้น และ แบบนามธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผน ที่ปฏิบัติกันอยู่ในสังคมหนึ่ง ๆ เป็นต้น

ลักษณะของสถาบันทางสังคม

ลักษณะของสถาบันทางสังคม สามารถพิจารณาได้จากหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ (นิเทศ ดินณะกุล, ๒๕๔๙: ๑๐๘)

๑. **ความจริงแท้ภายนอก (external reality)** หมายความว่า สถาบันสังคมเป็นสิ่งที่อยู่นอกตัวมนุษย์ มีลักษณะเปรียบได้กับสิ่งของต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ธรรมชาติ บ้าน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

๒. **ภาวะวัตถุวิสัย (objectivity)** หมายความว่า สถาบันทางสังคมเป็นเกณฑ์กลางที่ยอมรับกันโดยทั่วไป โดยสมาชิกส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมดีงาม และควรยึดไว้เป็นหลักในการปฏิบัติตน

๓. **อำนาจบังคับ (coerciveness)** หมายความว่า สถาบันทางสังคมมีอำนาจบังคับ ให้ปฏิบัติตามแบบแผนของสถาบัน

๔. **อำนาจทางศีลธรรม (moral coerciveness)** หมายความว่า สถาบันทางสังคมมีอำนาจเด็ดขาดในการบังคับให้สมาชิกของสังคมทำตามกฎระเบียบของสถาบันและมีอำนาจในการลงโทษ หากไม่ทำตาม ก็จะได้รับ การลงโทษตามข้อกำหนดนั้น

๕. **ความเป็นประวัติศาสตร์ (historicity)** หมายความว่า สถาบันทางสังคมเป็นสิ่งที่มีความมานานแล้ว และยังคงดำรงอยู่ ดังนั้น สถาบันทางสังคมจึงมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน

องค์ประกอบของสถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคมประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ องค์ประกอบ คือ

๑. องค์การทางสังคม (social organization) คือ กลุ่มคนที่จัดระเบียบแล้ว มีองค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้

๑) สถานภาพ (status) ในวิชาสังคมวิทยา คำว่า สถานภาพ มีความหมาย ๒ อย่าง คือ (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๙: ๒๓๙)

(๑) ตำแหน่งของบุคคลในระบบสังคม เช่น เป็นลูก พ่อ แม่ ครู พระสงฆ์ ฯลฯ ความหมายนี้แสดงว่าบุคคลนั้น เป็นใคร ซึ่งจะเชื่อมโยงกับคำว่า บทบาท (role) ที่หมายถึงว่า บุคคลนั้นควรทำอะไร เมื่ออยู่ในตำแหน่งหรือสถานภาพนั้น

(๒) ตำแหน่งของบุคคลหรือกลุ่มคนในลำดับชั้นทางสังคม ความหมายนี้แสดงถึงเกียรติและศักดิ์ศรี การที่บุคคลหรือกลุ่มจะถูกกำหนดให้อยู่ในลำดับชั้นใด เป็นไปตามเกณฑ์ทางกฎหมาย การเมือง หรือวัฒนธรรม

๒) บทบาท (role) หมายถึง พฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามสถานภาพของบุคคลนั้น (เพ็งอ้าง, ๒๐๘)

๓) การควบคุมทางสังคม (social control) หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ทางสังคม ที่มุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม (เพ็งอ้าง, ๒๒๑)

๔) การจัดระเบียบสูงต่ำทางสังคม (social stratification) หรือ การจัดช่วงชั้นทางสังคม เป็นโครงสร้างทางสังคมที่มีการจัดลำดับสูงต่ำระหว่างช่วงชั้น ซึ่งแสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมของกลุ่มทางสังคมที่ต่างช่วงชั้น แต่เท่าเทียมภายในช่วงชั้นเดียวกัน การศึกษาช่วงชั้นทางสังคม คือ การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวหรือสร้างความแตกแยก ในแต่ละสังคมมีรูปแบบการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคมแตกต่างกัน เช่น ระบบวรรณะ (caste) ระบบชนชั้น (class) และระบบศักดินา (Feudalism) (เพ็งอ้าง, ๒๒๙-๒๓๐) ระบบฐานันดร (estate) เป็นระบบที่มีความเข้มข้นน้อยกว่าระบบวรรณะ เป็นต้น

๕) ค่านิยม (value) หมายถึง ความเชื่อหรือหลักการที่เป็นนามธรรมซึ่งสมาชิกของสังคมหรือกลุ่มยึดถือร่วมกัน และใช้เป็นเครื่องช่วยการตัดสินใจ และช่วยกำหนดการกระทำของตน ค่านิยมยังมีส่วนสำคัญในการกำหนดมาตรฐานความประพฤติและบรรทัดฐานทางสังคม (social norm) ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่าค่านิยม (เพ็งอ้าง, ๒๖๒)

๒. หน้าที่ของสถาบันทางสังคม (functions) คือ สิ่งที่สถาบันต้องทำเพื่อสนองความต้องการจำเป็นของมนุษย์ การจัดการปัญหาที่สังคมเผชิญทั้งที่เป็นปัญภายในและปัญหาภายนอก ทั้งนี้ก็เพื่อให้สังคมสามารถคงสภาพของมันอยู่ได้ นอกจากนี้ ยังรวมไปถึงหน้าที่ในการผลิตและให้บริการด้านต่าง ๆ การผลิตและรักษาประชากรไว้จำนวนหนึ่ง การรักษาความสงบเรียบร้อย การให้ความมั่นคงทางจิตใจ การการฝึกฝนอบรมให้ความรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม การให้บริการด้านสุขภาพอนามัย การให้บริการความบันเทิงเพื่อความ

สุนทรียภาพแห่งชีวิต และการให้บริการข่าวสารข้อเท็จจริง โดยหน้าที่ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ก็เพื่อให้บริการและตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกของสังคมทั้งสิ้น

๓. แบบแผนปฏิบัติ คือ แนวทางในการปฏิบัติของสมาชิกในสังคม

ประเภทของสถาบันทางสังคม

ในปัจจุบันได้มีการกำหนดสถาบันทางสังคมไว้ทั้งหมด ๗ สถาบัน ได้แก่

๑. สถาบันครอบครัว นับว่าเป็นสถาบันที่สำคัญและเป็นสถาบันแรกเริ่ม แก่แก่ และเป็นรากฐานของระบบสังคมทั้งหมด ที่สำคัญสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความคงทนสูงสุด เพราะทุกสังคมมนุษย์จะต้องมีสถาบันนี้ นอกจาก สถาบันครอบครัวจะเป็นหน่วยทางสังคมที่มีขนาดเล็กที่สุดแล้ว สถาบันครอบครัวมีหน้าที่สำคัญ ดังนี้ สร้างสมาชิกใหม่ บำบัดความต้องการทางเพศ เลี้ยงดูผู้เยาว์ ให้การอบรมหรือการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ให้แก่เด็กได้เรียนรู้จักระเบียบของสังคมและเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะตามความต้องการของสังคมที่อาศัยร่วมอยู่ด้วย กำหนดสถานภาพทางสังคมแก่สมาชิก และให้ความรักความอบอุ่นแก่สมาชิก

การจัดประเภทของครอบครัวโดยทั่วไปเป็นการกำหนดจากขนาดของครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวเดี่ยว และ ครอบครัวขยาย

(๑) ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย ชายและหญิงที่มีความสัมพันธ์ทางเพศโดยสังคมยอมรับ และบุตรที่ยังไม่ได้แต่งงานหรืออาจเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้ ครอบครัวเดี่ยวเป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคม ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สุด เล็กที่สุด มีสมาชิกน้อยที่สุด เป็นรากฐานของหน่วยทางสังคมขนาดใหญ่ขึ้นไป ทั้งในด้านจำนวนประชากร ด้านเศรษฐกิจ และในการสืบทอดวัฒนธรรม (เพ็งอ้าง, ๑๗๖) ในปัจจุบัน สังคมไทยได้ให้นิยามต่อความเป็นครอบครัวเดี่ยวยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลต่อค่านิยมที่ต้งามอันเป็นรากฐานทางสังคมของสังคมไทย คือ ความผูกพันทางสายเลือดและเครือญาติ ที่ได้ถูกลดความสำคัญลงและเริ่มเหือดหายไปตามกาลเวลา เป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากภาวะทางเศรษฐกิจ หรือค่านิยมตามแบบอย่างสังคมตะวันตกในการมีครอบครัวที่เน้นการเป็นครอบครัวเดี่ยว นอกจากนี้ ความง่ายในการดูแลครอบครัว การบริหารจัดการภายในครอบครัว ความคล่องตัวของหัวหน้าครอบครัว การวางแผนเกี่ยวกับตนเองและสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว ก็จัดว่าเป็นเหตุผลสำคัญ ดังนั้น ขนาดของครอบครัวจึงมีขนาดเล็กและมีความสัมพันธ์ในวงแคบ

(๒) ครอบครัวขยาย (extended family) หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกขยายความสัมพันธ์กันที่ญาติออกไปจากครอบครัวเดี่ยว โดยการมีคนมากกว่า ๒ รุ่นอายุอาศัยอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัว คือ มี ปู่ ย่า หรือ ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก หรือ หลาน นอกจากนี้ คำนี้อาจใช้หมายถึงการมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในครัวเรือนเดียวกันของญาติพี่น้องที่สมรสแล้ว ซึ่งนักมานุษยวิทยาเรียกว่า ครอบครัวร่วม (joint family) (เพ็งอ้าง, ๑๑๘) รูปแบบของครอบครัวขยายนี้นั้นเห็นได้ชัดเจนในสังคมไทย และสังคมครอบครัวของจีน หรือในสังคมของกลุ่มคนในแถบภูมิภาคเอเชีย เพราะแต่ละประเทศมีรากฐานของสังคมที่ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกันมาก ในทางตรงกันข้าม หากสังคมใดก็ตามประกอบไปด้วยระบบความสัมพันธ์แบบครอบครัวแบบขยายที่มากเกินไป

ก็ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนการพัฒนาทางสังคม เพราะจะทำให้บุคคลมีความผูกพันและแบกภาระครอบครัว และเครือญาติมากเกินไป

(๓) *ครอบครัวประกอบรวม (composite or compound family)* หรือครอบครัวซ้อน เป็นระบบครอบครัวที่ชายหญิงสามารถมีคู่สมรสได้มากกว่าหนึ่งคน หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “หลายผัวหลายเมีย” หรือเรียกในทางวิชาการว่า “พหุคู่ครอง” (polygamy) โดยมากเป็นรูปแบบครอบครัวที่ปรากฏในสังคมที่ล้าหลัง สามารถแยกออกเป็น 4 ประเภท คือ (ศิริพันธ์ ถาวรทวิวงศ์, ๒๕๕๓: ๑๑๕-๑๑๖)

ก. *พหุภรรยาหรือชายมีเมียหลายคน (polygyny of polygynous family)* โดยผู้ชายสามารถมีเมียได้มากกว่าหนึ่งคน โดยสามีของผู้หญิงเหล่านี้จะเป็นพี่น้องร่วมตระกูลหรือสายเลือดเดียวกันหรือต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับกติกาทางสังคมนั้น ๆ ส่วนผู้ชายผู้เป็นสามีจะเป็นผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดภายในครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว และสภาพครอบครัวจะสิ้นสุดลง เมื่อสามีหรือฝ่ายชายเสียชีวิต

ข. *พหุสามีหรือหญิงมีสามีหลายคน (polyandry or polyandrous family)* โดยผู้หญิงสามารถมีสามีได้มากกว่าหนึ่ง โดยมากมักเป็นผู้ชายที่เป็นพี่น้องร่วมสายโลหิตกัน เช่น บางชนเผ่าในทิเบต อำนาจสิทธิ์ขาดมักเป็นของพี่ชายคนโต แต่ถ้าหากสามีไม่ได้เป็นพี่น้องร่วมสายโลหิตเดียวกัน สิทธิอำนาจมักเป็นของฝ่ายหญิง และสภาพครอบครัวจะสิ้นสุดลง เมื่อภรรยาหรือฝ่ายหญิงเสียชีวิต

ค. *ครอบครัวที่เกิดจากการสมรสหมู่ (group marriage of coenogamy)* เป็นรูปแบบของครอบครัวที่เกิดจากการสมรสหมู่ ปรากฏในบางวัฒนธรรม คือ หญิงชายทุกคนไม่จำกัดจำนวนในสังคมนั้นต่างมีฐานะเป็นสามีหรือภรรยาของกันและกัน ในปัจจุบันครอบครัวในลักษณะนี้ได้สูญหายไปแล้ว จะเหลือก็เพียงแต่หลักฐานไว้ให้ศึกษาเท่านั้น

ง. *ครอบครัวภาวะหรือครอบครัวภาวะจำลอง (essential family)* เป็นครอบครัวที่สามีของหญิงนั้นไปอยู่ต่างถิ่นหรือหญิงตั้งครภโดยไม่ปรากฏตัวสามี ในกรณีนี้ หญิงมักจะอาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเอง และเมื่อให้กำเนิดบุตรแล้ว ถือว่าบุตรอยู่ในความดูแลของตระกูล โดยมีหญิงนั้นเป็นมารดา และมีอำนาจสิทธิ์ขาดในตัวเด็ก และสภาพครอบครัวเช่นนี้จะสิ้นสุดลง เมื่อปรากฏตัวบิดา หรือหญิงผู้เป็นมารดาเสียชีวิต

๒. **สถาบันการปกครอง** เป็นสถาบันเก่าแก่อีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดระเบียบ การใช้อำนาจในการปกครองของแต่ละสังคม เป็นสถาบันที่ครอบคลุมตั้งแต่เรื่องผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในสังคม รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองของประชาชน โดยสถาบันการปกครองมีหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้ ระเบียบข้อขัดแย้งระหว่างบุคคล ให้การคุ้มครองบุคคลให้มีความปลอดภัยและอุ่นใจ รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมทั้งหมด ส่งเสริมความมั่นคง และจัดสวัสดิการทางสังคมแก่สมาชิก

สถาบันการปกครอง ยังแบ่งออกเป็น ๓ ฝ่าย ได้แก่

๑) ฝ่ายนิติบัญญัติ ทำหน้าที่ออกกฎหมาย เช่น รัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒) ฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการของประเทศ เช่น ทำเนียบรัฐบาล คณะรัฐมนตรี กระทรวง

๓) ฝ่ายตุลาการ ทำหน้าที่ให้เป็นธรรม วินิจฉัยความผิด เช่น ศาล ปกครอง ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา ศาลแรงงาน ศาลเด็กและเยาวชน ผู้พิพากษา

สำหรับ สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันหนึ่งที่อยู่ในสถาบันการปกครอง โดยมีฐานะของสถาบันที่อยู่เหนือการเมือง แต่สามารถใช้อำนาจผ่านฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้

๓. สถาบันเศรษฐกิจ เป็นสถาบันที่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริโภค สินค้า รวมทั้งแจกจ่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกในสังคม มีหน้าที่ที่สำคัญ ได้แก่ บำบัดความต้องการทางเศรษฐกิจ ให้ความสะดวกแก่มนุษย์ในการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ตัวอย่างสถาบันเศรษฐกิจ เช่น กระทรวงพาณิชย์ สถาบันการเงินการธนาคาร สภาหอการค้า เป็นต้น

๔. สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันทางสังคมที่มีจุดมุ่งหมายในการที่จะทำให้สมาชิกในสังคมเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ มีความสามารถ เป็นบุคคลที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะการศึกษา ก่อให้เกิดความคิดและปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งให้เกิดการประดิษฐ์คิดค้น นวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการและให้ความสะดวกสบายในการดำรงชีพของคนในสังคม ตำแหน่งในสถาบันการศึกษา เช่น ครู อาจารย์ นักศึกษา นักเรียน อธิการบดี คณบดี หัวหน้าภาควิชา เป็นต้น ซึ่งแต่ละตำแหน่งย่อมมีหน้าที่และบทบาทที่จะต้องแสดงต่างกัน ไป และยังมีสถานภาพทางสังคมสูงต่ำต่างกันด้วย

ตัวอย่างสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน เป็นต้น

๕. สถาบันศาสนา เป็นสถาบันทางสังคมที่ถูกจัดว่าเป็นแบบแผนของความเชื่อและพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ มีหน้าที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจของสมาชิกของสังคม จัดประกอบพิธีกรรม ให้แก่สมาชิกของสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย รวมทั้งเป็นฐานสำคัญของอำนาจการเมืองการปกครอง ให้แก่รัฐบาลรัฐ ตำแหน่งในสถาบันศาสนา เช่น พระภิกษุ สามเณร ชี นักบวช พระวาส เป็นต้น ซึ่งต่างก็มีบทบาทและหน้าที่ที่ต่างกันออกไป

ตัวอย่างสถาบันศาสนา เช่น มหาเถรสมาคม สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย จุฬาราชมนตรี เป็นต้น แบบแผนการปฏิบัติได้แก่ การปฏิบัติตนตามหลักคำสอน การถือศีล

๖. สถาบันนันทนาการ เป็นแบบแผนในการคิด การกระทำ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของสมาชิกในสังคม สถาบันนันทนาการครอบคลุมถึง ละคร ดนตรี กีฬา คำว่า “นันทนาการ” หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลสมัครใจเข้าร่วมกระทำเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเมื่อกระทำแล้วเกิดความพึงพอใจและได้ประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ

ตัวอย่างสถาบันนันทนาการ เช่น การกีฬาแห่งประเทศไทย สมาคมนักกีฬาทีมชาติ โรงภาพยนตร์ เป็นต้น

๗. สถาบันสื่อมวลชน เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่สื่อข้อความ ข่าวสาร รายงานเหตุการณ์ เฝ้าติดตามความเป็นไปของสถาบันสังคมและสังคมโดยรวม ในสังคมตะวันตกสถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ได้รับการยอมรับและให้เกียรติ และมีอิทธิพลอย่างมาก โดยบรรดาสื่อมวลชนขนานนามรูปแบบการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองว่าเป็น “หมาเฝ้าบ้าน” (Watchdog) เพราะคอยทำหน้าที่เฝ้าระวัง ตรวจสอบความไม่โปร่งใสต่าง ๆ พร้อมทั้งรายงานให้สังคมได้ทราบ นอกจากนี้ สถาบันสื่อมวลชนยังมีฐานะคล้ายกับ “ผู้เฝ้าประตู” (Gatekeeper) ซึ่งคอยกั้นกรอง คัดเลือก ข้อมูลข่าวสาร เพื่อไม่ให้กระทบกระเทือนต่อประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร รวมไปถึงความมั่นคงของประเทศ หน้าที่หลักที่สำคัญของสถาบันสื่อมวลชน ได้แก่

- ๑) การสอดส่องดูแล (surveillance)
- ๒) การสร้างความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ ในสังคม (correlation)
- ๓) การถ่ายทอดวัฒนธรรม (cultural transmission)
- ๔) การให้การศึกษา (education) และ
- ๕) การให้ความบันเทิง (entertainment)

สำหรับสังคมไทยในปัจจุบัน สถาบันสื่อมวลชนเริ่มมีบทบาทและตอบสนองความต้องการในด้านข่าวสาร ข้อเท็จจริงแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสารภาพที่จะมีอำนาจต่อรองกับสถาบันอื่น ๆ ได้ ตัวอย่างของสถาบันสื่อมวลชน ได้แก่ สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมผู้สื่อข่าวแห่งประเทศไทย องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย เป็นต้น

สรุป

สถาบันทางสังคมทุกสถาบันล้วนแต่มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคมเป็นสำคัญ รวมทั้งร่วมธำรงให้สังคมอยู่ได้ และมุ่งให้สังคมและสมาชิกในสังคมมีความสมบูรณ์บริบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงไม่มีสถาบันทางสังคมใดที่จะสามารถดำรงอยู่ได้เพียงลำพัง อีกทั้งสมาชิกในสังคมยังต้องพึ่งพาอาศัยความเป็นสถาบันของสถาบันทางสังคมแต่ละสถาบันตลอดช่วงชีวิต

รายการอ้างอิง

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมนุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

นิเทศ ดินณะกุล. สถาบันสังคม ใน สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 10. คณาจารย์ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 105-115. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ศิริพันธ์ ถาวรทวิงษ์. สถาบันทางสังคม ใน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. คณาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 97-105. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.